

FARSKÝ LIST

8. september – 14. september 2025, číslo 613

Gréckokatolícka cirkev, farnosť Čičava, Čičava 38, 09301

Tel.: 0911/711488, o.martinlaban@gmail.com

Odkiaľ človek čerpal šťastie na počiatku

Prvá etapa – história ľudstva pred pádom

Porovnajme teraz túto teóriu s tým, čo na tému radostnej zvesti hovorí Biblia – norma našej viery. O danej téme budeme uvažovať tak, že pôjdeme etapami dejín spásy, pretože tak ju predstavuje Sväté Písmo.

Nezaoberajme sa tým, či táto etapa pred pádom existovala, alebo nie a tiež v akej forme existovala. Budeme sa pridržať biblického opisu – Božieho slova.

Sú rôzne teórie, ktoré sa dotýkajú tejto oblasti. Či to tak bolo naozaj? Očividne to nebolo tak, ako to Biblia opisuje. Raj nikde nebol. Je hlúpe sa pýtať, v ktorej časti sveta existoval. Raj to je symbolický opis, ktorý predstavuje vnútornú situáciu človeka.

Problémom je, či táto vnútorná situácia človeka skutočne pred pádom existovala, pretože to nesúhlasí s náukou o evolúcii, ktorá hovorí, že ľudstvo vyšlo zo stavu barbarstva. Ešte nižšie, zo stavu polo zvieracieho, zvieracieho. Pomaly sa scivilizovala, pomaly rástla jeho kultúra a uvedomenie.

To, čo hovorí Biblia, by bolo potrebné prijať. Kdesi na počiatku, pred sto tisíckami rokov, existoval taký všeobecný moment. Nevieme, aký dlhý, viac-menej krátky. Chvíľa akéhosi blesku, osvetlenia, kedy si ľudstvo uvedomovalo, kto je Boh, aké má s ním plány a o čo mu ide. A pre hriech to všetko bolo neskôr stratené.

Vari nás veda vedie k tomu, aby sme moment takého svetla, akéhosi blesku, prijali?

Povedzme, kedy je ľudstvo materiálne a kultúrne na nižšej úrovni, ale duchovne sa nachádza v najvyšších sférach. Či máme právo také niečo prijať?

V súčasnej teológii existuje tendencia postaviť znak rovnosti medzi protológiou (náuka o pravdách, ktoré boli na počiatku ľudstva) a eschatológiou (náuka o posledných veciach človeka a sveta). Teda to, čo opisuje kniha Genezis, by nikdy nemalo opodstatnenie. Je to akoby predstavenie zámerov Pána Boha s ľudstvom, na začiatku Svätého Písma. Ukážka k čomu smerujú dejiny spásy, a čo bude dosiahnuté na konci, keď príde definitívny koniec dejín.

Táto teória je dnes veľmi moderná a prostredníctvom teológie veľmi rozšírená.

Predsa však má jedno mínus, že nie veľmi sa zhoduje s tým, ako cirkev o týchto veciach do tých čias uvažovala.

Opis hriechu podľa tejto teórie by mal iba typologický charakter. To znamená, že hriech Adama a Evy, opísaný v knihe Genezis je typom každého hriechu. V ňom sa môže nájsť každý. V tomto hriechu každý z nás môže porozumieť, ako v ňom funguje mechanizmus zla, akým spôsobom dochádza k hriechu, čo sa vlastne vtedy deje s človekom.

Jednoznačne je protológia tiež eschatológiou.

To znamená, že Božím zámerom je znovu vrátiť medzi ľudí situáciu raja. K tomu smerujú dejiny spásy. S tým treba súhlasiť. Vystane iba otázka, či sa v tom vyčerpá doktrínálny úmysel uvedeného fragmentu.

Celá tradičná teológia plus polovica dnešných uznávaných teológov je toho názoru, že nie.

Hovoria, že Biblia rozpráva o tom, čo bolo na počiatku. Nemajú žiadne ťažkosti uznať, že v danom momente v minulosti ľudstvo akoby fyziologicky, biologicky do toho dozrelo. Kedy toto vedomie mohlo byť už ľudským vedomím, ktoré umožňuje človeku jasné uvedomenie si

toho, o čom hovorí biblický opis. Pri vysvetlení tohto problému si pomôžem nasledujúcim príkladom: Porovnám to s malým dieťaťom, ktoré prostredníctvom krstu získava Boží život v zárodok. A tento zárodok je ako zrno budúceho stromu, ktoré z neho vyrastie. Ten strom je už v ňom obsiahnutý. Boh určite zasial do ľudstva všetky dary, o ktorých sa hovorí v knihe Genezis. Ibaže ľudstvo si ich od počiatku nemuselo plne uvedomovať. Tieto dary boli zrnom. V miere, v akej sa bude ľudstvo rozvíjať, bude si ich čoraz viac uvedomovať. To všetko sa neuskutoční iba v ich uvedomovaní si, ale tiež prinesie ovocie pri zachovaní človeka.

Uvedomujem si, že tejto teórii sa bude vodiť veľmi ťažko, že sa tu hovorí iba o eschatológii. Ťažko bude nachádzať zhodu s dogmou o dedičnom hriechu.

Nás v tejto chvíli zaujíma akoby klinický obraz situácie človeka, ktorý bol bez hriechu z prvej a druhej kapitoly z knihy Genezis. Teda Boh stvoril človeka ako bytosť dokonalú, plnú harmónie. Pamätajme, že v týchto kapitolách knihy Genezis je zahrnutá polemika spôsobu viery susedných národov, ich presvedčenia ohľadom človeka a jeho pôvodu.

Popri babylonských mýtoch (Enuma Elis), a tiež iných, je človek zo svojej prirodzenosti zlý, pretože bol stvorený z krvi boha Kingu, ktorý bol buričom. On ako prvý priniesol zlom do sveta bohov a niekoľkých z nich tiež zabil. Medzi bohmi povstala vojna a boha Kingu zajal boh Marduk. Neskoršie bola zvolaná porada bohov, aby vyriešili čo urobiť s buričom. Padol návrh zabiť boha Kingu a z jeho krvi, zmiešanej s hlinou stvoriť človeka. V tejto koncepcii je človek akoby zliepancom, do ktorého bohovia spláchli v nich tkvejúce zlo. Ľudská prirodzenosť je vo svojej podstate zlá. Taká bola náuka staroveku.

S ňou polemizuje Biblia, ktorá hovorí, že človek vyšiel z Božej ruky dokonalý ako harmonická

bytosť. Nič mu nechýbalo. To je to, čo hovorí Písmo v Žalme 8, 6: „Slávou a cťou si ho ovenčil“. Človek bol kráľom tvorstva.

Táto pravda tvorí obsah knihy Genezis: „Stvoril ho na svoj obraz a podobu“ (Gen. 1, 27).

Formulácia „obraz a podoba“ sa užíva v egyptskej a babylonskej literatúre iba vo vzťahu ku kráľovi. V súlade s východnou teológiou sa hovorí, že kráľ je obrazom a podobou boha Marduka, či – v Egypte – podobou boha Re. Formulácia „obraz a podoba boha „ znamená, že boh je prítomný pre poddaných v kráľovi. On ho reprezentuje a predstavuje viditeľným spôsobom.

Keď Biblia vzťahuje tento teologumenon na človeka ako takého, chce povedať, že každý človek má kráľovskú hodnosť vo vzťahu k celému svetu, že je viditeľným reprezentantom Boha, jeho obrazom pre celé stvorenie. Ako kráľ v mene Boha riadi svojich poddaných, tak Sväté Písmo hovorí človeku: „Ty máš riadiť celý svet!“ Toto právo riadenia je vyjadrené dosť drastickým spôsobom. Je tu použitý hebrejský výraz, ktorý znamená: „Môžeš šliapať po stvoreniach, sú k tvojim službám.“ Kráľovská moc bola taká absolútna, že šliapanie po ľuďoch bolo čosi normálne, zvlášť v čase vojny, vzhľadom na nepriateľov.

Nás najviac zaujíma vzťah človeka k Bohu. Človek s ním žil v intímnom vzťahu. To vlastne vyjadruje antropomorfný obraz popoludňajších prechádzok Pána Boha vo vánku po rajskej záhrade. Keď ešte popustíme uzdu fantázie, vidíme ako stretáva Adama, ktorý tam okopáva hriadky. Klope mu na rameno a pýta sa: „Čo nového drahý Adam? Ako sa ti darí, si spokojný? Nič ti nechýba?“

Človek bol stvorený ako bytosť, ktorá svoj život a pocit bezpečia čerpá iba z Boha. Teda pocit, že je niekým milovaný, čerpal z Boha. A pre život je to potrebné do tej miery, keď je možné smelo postaviť znak rovnosti a povedať, že žiť,

to znamená milovať a byť milovaný. Možno to vyjadriť tak, že človek bol ako strom zakorenený v Bohu, z ktorého čerpal všetko, čo potrebuje pre život. Boh bol ten, od ktorého pochádzal život.

Poslúžme si teraz známou situáciou z medziľudských vzťahov. Každý človek sa usiluje o to, aby mal vplyvných známych, pretože vtedy sa cíti istejšie, vtedy všetko vybaví. Cíti sa veľmi mocný, lebo má vo svojom živote kohosi veľmi urodzeného, či vysoko váženého, na ktorého sa môže osobne obrátiť. Človek sa cíti isto lebo vie, že on všetko zariadi a vždy pomôže. Kedysi túto istotu človek čerpal z Boha.

To, o čom hovorím, je prorockým odkazom toho, čo nám už teraz dáva zmŕtvychvstály Kristus, ktorý vracia ľudstvu to, čo kedysi stratilo. Sväté Písmo nám hovorí, že tá skutočnosť, ktorá je teraz, bola už vtedy. Človek žil pocitom, že je milovaný Bohom. On túto lásku pociťoval. Tiež prirodzeným a spontánnym spôsobom obdarúval láskou Boha.

To je to, čo Sväté Písmo hovorí na tému života obrozeného v Kristovi, že Duch Svätý dáva človekovi pocit, že je milovaný, že Boh ho miluje. A vtedy sa v jeho srdci objavuje výkrik plný lásky a dôvery: „Abba – Otče!“ Niečím takým človek žil pred pádom, keď ešte nebolo hriechu.

Táto láska tiež spôsobila, že človek prirodzeným spôsobom pociťoval lásku iných ľudí. Obrazom toho je jeho žena, ktorá je podľa druhej kapitoly knihy Genezis akoby obrazom nielen manželského života, ale všeobecne celého spoločenského života. Človek je stvorený pre spoločný život, ktorého hlavným pravidlom je pravidlo lásky, vzájomnej pomoci, teda opak egoizmu: pomáhám druhému, teda žijem pre neho.

Takto vyzerala situácia človeka v raji. K jeho podstate patrila tiež život podľa Božieho slova.

Biblia predstavuje túto situáciu v príkaze: „Z toho jedného stromu nemôžeš jesť!“ (porov. Gen 3, 3). Tento zákaz bol pre človeka záchranou, pretože mu pripomínal, že je stvorením, že jeho miesto je také, aké je a nie iné. Ide o to, aby králik prijal to, že je králikom a neusiloval o to, aby bol koňom. Aby kôň bol spokojný s tým, že je koňom a neusiloval sa o to, aby bol slonom...

Človeče pamätaj, že si iba človekom. Preto je človekovi zakázaná morálna autonómia, teda právo rozhodovať o tom, čo je podľa neho morálne dobré a čo zlé. O tom rozhoduje Boh. Boh chcel iba to, aby to človek uznal. To bol obsah prvého slova, ktorým sa Boh obrátil na človeka. A človek žil tým slovom – s pocitom spokojnosti, že je na svojom mieste, že všetko naokolo „funguje“, že je to dobré.

Svätý apoštol Pavol v 7. kapitole Listu Rimanom hovorí o prvom človeku: „Ja som kedysi žil bez zákona.“ (Rím 7, 9). Celý úryvok tejto kapitoly je opisom situácie človeka pred pádom: človek v raji, bez zákona. Nie v tom zmysle, že nemal žiadny zákon. Ale iba v tom zmysle, že zákon bol znútorňovaný. Bol vpísaný do jeho srdca, preto nepociťoval zákon ako vonkajšiu záťaž, ako ťažké jarmo, tak ako to pociťujeme my dnes. To bola akoby prvá scéna drámy, situácia človeka stvoreného Pánom Bohom. Situácia človeka, ktorý dostal od Boha takú prirodzenosť, že život mu bude plynúť iba z Boha. „Človeče, iba vtedy budeš šťastný a spokojný, ak v tom vytrváš a zároveň ti budem dávať život...”

Keby sme sa hypoteticky spýtali prvého človeka: „Čo potrebuješ k šťastiu, čo ti chýba?“, odpovedal by, že k šťastiu potrebuje iba a výlučne Boha. My dnes hovoríme ináč. Keby sme dnešnému človekovi položili takú otázku, odpovedal by: „K šťastiu potrebujem peniaze, rodinu, manželstvo, auto, dom, lepšiu prácu, inú svokru, atď.“ Nikto z opýtaných by

bez zaváhania nepovedal: „Ja k šťastiu potrebujem Boha.“ Človeku dnes takáto potreba nenapadne.

Naša prirodzenosť je zároveň Bohom tak stvorená, že k šťastiu je nám potrebný výlučne a jedine Boh. Všetko iné je zdanlivé. Všetko iné je dobré, prispieva k šťastiu, ale nie je podstatné. Nedostatok týchto iných vecí neoberá človeka o šťastie, nedáva mu pocit, že stráca pôdu pod nohami. Nedáva mu pocit, že padá do bezodnej priepasti, že nevie, čo sa s ním deje. Nedáva mu pocit determinácie, ktorý teraz cítime. Všetko ostatné je relatívne. To znamená, že všetko ostatné je dobré, ak je užívané v Bohu, ale vždy je Boh najdôležitejší.

To je veľmi dôležité a musíme si to dobre uvedomiť, pretože akoby sme sa hanbili o tom hovoriť (lebo tak sa veci majú) a ľudí do toho zaťahovať. Keď sa dnes pokúšame pri ohlasovaní odpovedať na tragickú situáciu súčasného človeka, zdôrazňujeme: „Človeče, veď ty máš právo na dom, prácu, peniaze, atď.“ A akosi tak tichučko hovoríme: „Ty máš právo na Boha, твоjim životom je Boh a nie všetky tie veci.“ Hovoríme tak, akoby od iných vecí závisel život, šťastie. A Pán Boh je akoby taký dodatok, koruna, ako kompót k hlavnému jedlu. A je to predsa naopak.

	Čičava	Komárany	Memík
Po	Narodenie Presvätej Bohorodičky		Odporúčany sviatok
8.9.	17.30 *ZBP Mária, Pavol s rod. (r.Vrabeľová)	19.00	16.00 *za farnosť
Ut	Svätý a spravodlivý Boží predkovia Joachim a Anna; svätý mučeník Severián		
9.9.	18.00 +Alžbeta, Jaroslav (r.Ľerová)		
St	Sväté mučenice Ménéodora, Métrodora a Nymfodora		
10.9.	18.00 +Walter Sestrienka		
Št	Prepodobná matka Teodora Alexandrijská		
11.9.		18.00 +Mária s rod. (r.Daridova)	
Pi	Svätý hieromučeník Autonomos		Zdržanlivosť od mäsa
12.9.	18.00 +Mária Koperová		
So	Pamiatka založenia chrámu sv. vzkriesenia Krista a nášho Boha		
13.9.	18.00 +Ladislav (r.Staškova)		
Ne	Štrnásť nedeľa po Päťdesiatnici		Myrovanie
14.9.	Povýšenie úctyhodného a životodarného Kríža		
	9.15 *ZBP Dávid (r.Nemčíková)	7.30 *ZBP Marián, Mária (r.Tiňová)	11.00 *za farnosť

Úmysel modlitby: za mier na Ukrajine a vo svete